

Vi kvinnor

I DEMOKRATISKT VÄRLDSFÖRBUND

Nr **5**

LÄS i detta nummer:

Vad vi skall rösta om i höst

Björken, sparvarna och Eva

Bortse från det som skiljer

Färgerna och deras inverkan

Jag röstar för hemvårdarinnan

Stoppa proven med kärnvapen!

Picassos duva

»Törnrosaön» Madagaskar

De obotfärdiges förhinder

Barnsida, noveller, dikter,
modetips och sömnadsråd
m. m.

OMSLAGSBILDEN:

I mors armar tar sex veckor
gamla Marcela en titt på
omvärlden

Årg. 9 - 1957 - 50 öre

Björken, sparvarna och Eva

Björken nedanför mitt fönster håller på att klä sej för sommaren. Det blir en grann dräkt, för hon är ung och kokett och bugar sej graciöst i den lätta vinden. Spänsten är det heller inget fel på, det har jag med beundran iakttagit många gånger när det blåst hårda vindar kring knuten. Men nu är det vår, hon bär redan små hängen och bladen håller på att veckla ut sig. Undret som jag och säkert alla de andra hyresgästerna här i huset väntat på under långa gråa veckor håller på att ske. En fin matta skall hon också få: för ett par dagar sedan var här två unga arbetare från stadens parkavdelning som krattade ut ny jord över de kala ställena och sådde gräsfrön. Bredvid stod en skara småbarn och tittade på, frågade och kommenterade. Deras glada ivriga röster föll naturligt in i den soliga vårmorgonens stämning. Barn och vår, är det inte egentligen samma sak...

Ovanför min balkong rustas det också för sommaren. Det är inga märkvärdiga fåglar som håller till under takpannorna, bara våra vanliga små gråsparvar, som tydligen rätt bon där. Den som är pedantisk är väl inte enbart fägnad av grannskapet, men man kan ju lägga ut tidningar på balkongen som visitkortsblicka och för övrigt knyta en duk om huvudet om man vistas därute. Vintern är inte nådig mot de små kräken. Det är faktiskt riktigt skönt att se hur våren förbättrar deras levnadsbetingelser. Och även om deras strupar inte frambringar några himlastormande toner så verkar deras ivriga kvitter och beskäftighet så innerligt livsbejakande att det fyller ens sinne med glädje.

*

Samma dag som Eva fyllde ett år tog hon de 3—4 första stegen själv. Det ändade med en duns och i fortsättningen tog hon det litet försiktigare, höll stadigt tag i stolen eller sängen när hon provade benen. Det gick ett par tre veckor innan hon utan någon skyddande hand bakom

sej kunde gå på egna ben. Men så plötsligt en dag hände undret: Eva upptäckte att hon kunde gå alldeles själv. Det var tydligen en underbar upptäckt, något som på en gång förvandlade hela hennes liv och föreställningsvärld. Nu, vid uppnådda tretton månader, är konsten att gå det stora äventyret. Hon travar omkring i ett, pratar med sej själv och ger plötsligt upp höga glädjetjut. Vilken överblick hon fått över förmålen omkring sej — och vilka möjligheter att gripa tag i dem!

*

Varje dag, varje timme, varje minut föds det nya små barn till vår värld, barn som snart skall börja pröva sina små ben. Barn som skratrar och gråter och som jublar mot livet. Barn med mödrars skyddande armar omkring sej. Barn som vart och ett är ett litet under för sin mor och far. Och varje vår lever naturen omkring oss upp igen, träd och växter går i blom och sätter frön, fåglar bygger reden och ruvar för att inom kort skaffa mat åt en kull hungriga pipande ungar som de sedan också måste lära flyga. Naturens eviga under — livet i dess oändliga mångfald och skönhet. Just nu när vi anar sommaren känner vi starkare än annars hur vi människor är ett med den omgivande naturen, vi känner hur vi hör samman med allt som lever och växer. *Och vi vill försvara det!*

*

Inför Internationella Barnens dag den 1 juni har KDV:s ordförande, madame Eugénie Cotton sänt ut ett öppet brev som riktar sig till oss alla som älskar människorna och livet och som vill försvara alla barns rätt att leva och växa upp. En sak är angelägnare än alla andra just nu, säger hon, och det är att *klargöra för människorna den fara som hotar från atomvapnen och mobilisera dem till försvar för livet*. Hon erinrar om världskonferensen till barnens försvar som ägde rum i Wien våren 1952. Då samlades vetenskapsmän,

läkare, pedagoger, konstnärer och föräldrar från alla länder för att söka medel och vägar att skydda barnen från krig, hunger, elände och okunnighet. Må i alla länder de talrika krafter som annars isolerade var och en på sitt område arbeta mot faran, nu *förenas* för att förhindra katastrofen, säger hon i sitt brev.

Det är dagens angelägnaste uppgift, som inte tål något uppskov: att skapa en sådan massopinion i varje land mot atom- och vätevapnen och proven med dessa vapen att de blir förbjudna. Det är livet självt vi måste försvara, människorna och den natur ur vilken de hämtar sin näring och utan vilken de inte kan leva.

Britta

VÅRKÄNNING

Av Dan Andersson

Jag vet var spindlarna spänna i vassen nät över vattnet, var den skummaste dagningen dallrar

i den blommande ljungens skogar. Jag har räknat bäckarnas dammar av korslagda, nerblåsta grenar, från kärrlandets mörkgula björkar — jag har sett var de unga uttrarna gå att jaga i grumliga vågor under lösa, gungande tuvor och gula, vaggande land. Jag har känt det dunklaste dunkla som lever och njuter och lider under gräsens flätade täcke, som kravlar och krälar och kryper och fångar och dödar och äter och avlar och dör för att leva pånyttfött i kommande tider... Jag vet alla vägar för vattnet där de nyfödda bäckarna mumla, under mossornas multnande skogar, under böljande lövverk, som myllra av kvickbent och svartbrunt och maskvitt,

som väntar på växande vingar till soldans i berglandets vår. Det visslar en bondtrygg stare, det skymtar en räva över mon, det hoppar en jagad hare — jag trampar en mask med skon. Jag blev väckt av liv som larmar — jag har vaknat i vårens armar, och fast hungrig jag strängt min lyra,

bland alarnas droppande blom, är jag rusig av vårens yra, där jag går i min fattigdom...

Vad vi skall rösta om den 13 oktober

En livsmedelsarbeterska berättade häromdagen: — På min arbetsplats råder det fullständig förvirring om vad det egentligen är vi skall ta ställning till i höst vid folkomröstningen. Många har för sig att vi skall rösta om hur stor avgift vi skall betala till folkpensionen och de menar att så höga som skatterna nu är har vi inte råd att betala högre pensionsavgifter än vi redan gör. Men det är ju inte alls det saken gäller, eller hur?

Nej, det är inte det omröstningen gäller. Det vi skall rösta om i höst är *arbetarpensioneringen*, eller som den också kallas, *tjänstepensioneringen*, den som *arbetsgivarna* skall betala. Som vi vet har de som är anställda i statens eller kommunens tjänst rätt till pension när de blir gamla och lämnar sitt arbete. Det finns också en del privata företag, försäkringsbolag och andra, som utbetalar pension till sina anställda när de blir gamla och slutar sitt arbete. Den pensionen har inget med den vanliga folkpensionen att göra (den som vi får vid 67 års ålder antingen vi arbetat eller inte under vårt liv). Nu är det ett gammalt arbetarkrav att också arbetarna vid industrier och olika företag skall ha rätt till *tjänstepension* (arbetarpension) och det är hur *den* skall ordnas som striden står och som det skall röstas om

den 13 oktober. Den pensionen är tänkt som tillägg till vår vanliga ålderspension.

Varför har nu begreppen blandats ihop så att många människor tror att folkomröstningen gäller hur stora pensionsavgifter vi skall få på skattsedlarna? Det finns säkert flera förklaringar till det, men en av dem är utan tvekan att förslaget om *höjda folkpensioner* lades fram samtidigt som förslaget om tjänstepensioneringen kom. I början av februari kom den s. k. pensionsberedningen med sitt betänkande, som dels innehöll förslag om en kraftig påbyggnad på folkpensionen, dels förslag om införande av obligatorisk tjänstepensionering.

Det skulle föra för långt att i denna artikel gå in på alla detaljer i dessa förslag — då skulle hela tidningens utrymme behövas. Vare nog sagt: om *påbyggnaden på folkpensionen var alla i pensionsberedningen överens och den är det inga diskussioner om*. Och vad innebär den? Jo, den innebär i korthet att folkpensionen skall under de närmaste åren successivt höjas från nuvarande 2.150 kr för ensamstående pensionär till 3.600 kr och för två pensionsberättigade makar från nuvarande 3.440 till 5.400 kr. Förslagets genomförande kommer att innebära stora kostnadsökningar för staten

och den enskilde. Pensionsavgiften föreslås höjd från nuvarande 2,5 % till 4 % 1959 och 5 % 1961 av den beskattningsbara inkomsten. I ett tillägg säges att om det statsfinansiella läget så kräver bör man överväga en höjning till 6 %. Men högre pensionsavgift än 900 kr skall enligt förslaget ingen enskild — eller två äkta makar — betala, hur stor inkomsten än är.

Om detta var som sagt alla i pensionsberedningen överens. Däremot är det tvivel underkastat att den stora massan av Sveriges folk finner det lyckligt att behöva betala så höga pensionsavgifter. Särskilt för barnfamiljerna, som mer än väl behöver sina slantar i dag, måste dessa höga pensionsavgifter te sig avskräckande. Och att gränsen sättes vid en avgift på 900 kr kommer säkert många att anse mycket orättfärdigt. På det sättet blir det ju bara de små och medelstora inkomsttagarna som får finna sig i att betala 5, kanske 6 % av den beskattningsbara inkomsten i pensionsavgift medan procenten för de stora inkomsttagarnas del blir betydligt lägre.

Detta innebär alltså i korthet förslaget om påbyggnad på *folkpensionen*. Det andra förslaget pensionsberedningen kom med gällde *tjänstepensioneringen*. Där var man inte alls eniga längre i beredningen och därför blev resultatet inte ett men *tre* förslag i samma fråga — och det är om de *tre* förslagen vi skall rösta den 13 oktober. Majoriteten i pensionsberedningen (arbetarrepresentanterna) föreslog införande av obligatorisk tjänstepension som helt och hållet skall betalas av arbetsgivarna. De stora fonder som härvid skapas skall handhas av staten och staten garanterar tjänstepensionens värdebeständighet. Pensionen skall vara så stor att den samman med folkpensionen ger vederbörande en pension som svarar till minst 65 %

Om kvinnorna gick till storms...

Alkoholproblemet är väl lika gammalt som alkoholbruket. Kampen mot missbruket har pågått i sekler. När mannen en gång i tiden fick en del av sin lön utbetald i brännvin, var kvinnorna troligen inte så belåtna heller, trots att de inte hade möjlighet att föra sin talan till torgs.

När Brattssystemet på sin tid ge-

nomfördes var det som en åtgärd för att minska alkoholkonsumtionen. Vi vet hur impopulärt detta system blev. Folk ur alla samhällsklasser har under årens lopp beklagat sig över orättvisa och tvång över den enskilda medborgaren. Denne åtnjöt inte förtroendet att själv avgöra storleken av sin spritkonsumtion, hette det.

av den inkomst han eller hon hade under de 15 bästa åren i arbetslivet.

Dessutom — och det är mycket viktigt — skall den obligatoriska tjänstepensioneringen också garanteras *änkepension*. Om mannen dör får änkan halv pension och har hon barn under 19 år i hemmet får hon ytterligare 20 % och för varje barn därutöver 10 %.

Det är detta förslag majoriteten inom pensionsberedningen vill göra till lag.

Det andra förslaget går i korthet ut på att ingen obligatorisk tjänstepensionering skall införas. I stället skall arbetsgivarna och arbetarna själva, utan inblandning av staten, komma överens om huruvida man skall ha tjänstepensionering eller inte, hur stor den i så fall skall vara, när den skall genomföras o. s. v. Det-

ta förslag innebär också att eventuella pensionsfonder skall förvaltas av det privata näringslivet, icke av staten.

Det tredje förslaget, också kallat bondeförbundslinjen, innebär att någon obligatorisk tjänstepensionering inte skall införas. Enligt förslaget skall den som så vill frivilligt kunna försäkra sig för tilläggspension utöver folkpensionen och då själv i vanlig ordning betala extra pensionsavgifter till det.

Det är dessa tre förslag — för vilka vi här i korthet sökt redogöra — som vi skall rösta om den 13 oktober. Den föreslagna höjningen av folkpensionen med ty åtföljande högre pensionsavgifter diskuteras inte i det sammanhanget och har alltså inget som helst samband med folkomröstningen.

V. S.

Trevliga och bra pensionärsbostäder i Nockebyhov, Stockholm.

Vi vet också hur oansvariga element ockrade på de stackare som till varje pris måste ha sprit, och vi vet hur det under kristiden jobbades med spriten i form av byte mellan den och matvaror. Det var en olaglighet som folk skröt över att de begick. Folk som annars aldrig skulle tänkt sig att göra en annan människa förnär förstörde gladeligt julfriden för husrur och barn tack vare ett självviskt habegär.

När så småningom förslaget om fria spritköp kom blev glädjen stor bland dem som inte vill ha förmyndare, och en folkomröstning i frågan skulle säkert ha rönt stort deltagande och gett samma resultat som riksdagen kom till. Vi äldre har förbudsomröstningen 1922 i gott minne. Det hopp som förbudsvännerna satte till kvinnorna sveks kapitalt. Så länge vi kvinnor tolererar och — som i synnerhet på senare år skett — själva brukar sprit i hem och på fester utom hemmet, kan vi inte räkna med bättre förhållanden.

När vi mot bättre vetande skickar den underårige i familjen till »bologet» att köpa sprit, när vi fordrar att just vår livsmedelsbutik skall föra pilsner, när vi i föreningslivet gärna sätter en vinflaska i fruktkorgen som vi lottar ut, ja då har vi väl oss själva att skylla om spritbruket snarare ökar än minskar.

När kvinnorna alltmera börjar använda sprit har barnen i familjen naturligtvis mindre trygghet hemma, vilket i sin tur kan leda till att de söker sig utom hemmet, kommer i dåligt sällskap och i sinom tid blir nya »fall».

Naturligtvis borde samhället genom upplysning i radio och skolor i större utsträckning göra vederligt vilka risker den utsätter sig för som brukar alkohol. Att, såsom nu, först sälja sprit och sedan kosta på miljoner för anstalter, fängelser och sjukhus — för att inte tala om alla andra sociala inrättningar som måste till här — är väl om något abnormt.

Nog är väl tiden inne för var och en av oss att tänka över om spriten har något behov att fylla. Till spriten bör vi också räkna alla vin- och ölsorter; allt innehåller alkohol och bruk kan bli missbruk. Ingen vet om kroppen kommer att bli skadad eller inte.

Kvinnornas likställighet med männen har evad det gäller löner och arbetsförmåner inte vunnit laga kraft, trots att frågan varit aktuell i ett halvt sekel. Men männens laster har brett ut sig oroande bland kvinnorna. Om i stället alla kvinnor i hem och samhälle ginge till storms mot allt vad alkohol heter skulle säkert vinden vända sig och statistiken över alkoholmissbrukare snart visa sjunkande siffror.

Vår tid kräver nyktra hjärnor och gott omdöme såväl på arbetsplatsen som under fritiden. Vårt folk behöver rycka upp sig, det finns så många viktiga problem som ännu är olösta.

T. P.

Denna betagande bild stammar från den schweiziske konstnären Hans Erni. Den kom till under förberedelserna för Mödrarnas Världskongress i Lausanne sommaren 1955.

Mödrakommittén vädjar till kvinnorna:

Bortse från det som skiljer, slut er samman mot faran!

Mödrarnas permanenta internationella kommitté höll sitt andra sammanträde i Lausanne 27—29 april. I sammanträdet deltog representanter från 25 av de 42 länder i vilka kommittén har medlemmar. Några internationella organisationer hade sänt observatörer.

Första dagen ägnades åt redogörelser över verksamheten under det år som gått sedan det första sammanträdet i februari 1956. Sekreteraren, Dora Russell, lämnade en internationell översikt. Representanter från olika länder talade, från Finland Toini Iversen, från Norge Eva Rönnow. Viktigast och mest tidskrävande var de redogörelser som lämnades av våra delegater vid FN:s generalförsamling, professor Clara Fassbinder och Mrs. Eva Sanderson. Våra läsare har redan fått en kort skildring av deras arbete men det måste erkännas att man först nu, då man hörde dem själva tala, riktigt insåg vilken ovanlig och imponerande insats de gjort trots alla svårigheter.

Den andra dagen inleddes med ett anförande om nedrustningsproblemet av Phoebe Cusden och ett om radio-

aktivitetens problem av undertecknad. Återstoden av dagen upptogs av en ytterst livlig och helt improviserad diskussion angående innehållet i de tre dokument kommittén önskade avlåta. Tredje dagen ägnades åt kritik av de förslag som författats under kvälls- och morgontimmarna. Förslagen ändrades så att de kunde antas enhälligt.

Grip ögonblicket!

Dokument 1. är ett brev till de tre atom-makternas regeringar. Kommittén skrev även vid sitt första sammanträde till regeringarna i England, USA och USSR och begärde en överenskommelse om omedelbart inställande av vätebombsexperimenten. Denna gång säger kommittén att de farhågor vi uttryckte förra året har bekräftats genom nya vetenskapliga fakta och att vi nu vet att redan utförda kärnvapensförsök vållat obotlig skada. Vi understryker vår oro över framställningen av robotprojektiler med interkontinental räckvidd och bärande vätebombsladdningar. Vi framhåller att nu är det gynnsamma ögonblicket för en

överenskommelse eftersom än så länge endast tre länder producerar atomvapen och styrbara robotar. Det är alltså möjligt för dem att ensamma fatta beslut. »Vi väntar att de tre regeringarna skyndsamt inställer alla kärnvapenexperiment.»

Bara krigets avskaffande kan rädda mänskligheten

Dokument 2. är ett uttalande om nedrustning, ställt i första hand till nedrustningskommitténs underutskott som fortfarande sammanträder i London. Den viktigaste punkten i detta uttalande innehåller en begäran att »regeringarna i alla länder och främst i atom-makterna skall våga handla i enlighet med världsläget sådant det ofrånkomligen är och förklara att tiden är mogen för att överge våldet som politiskt kampmedel och således sluta en överenskommelse om total och universell avrustning. — — — Ingenting mindre än ett avskaffande av kriget kan rädda mänskligheten från förintelse.» I väntan på denna överenskommelse kräver man att kärnvapenproven omedelbart skall inställas, att arbetet på styrbara robotar skall upphöra och att nedrustning skall påbörjas utan dröjsmål.

Samfällid protest från alla kvinnoorganisationer...

Dokument 3. är ett uttalande ställt till alla kvinnor. Det slutar med huvudpunkterna i vår deklaration av år 1956 vilka citerades i nr 3 av Vi Kvinnor för i år. Man säger: » — — — Krig har blivit ett instrument för massförintelse; redan förberedelserna leder till biologiska skador för människosläktet samtidigt som vägran att nedrusta skapar fattigdom inom folken. — — — Vi ber alla kvinnor att bortse från åsiktskillnader inför denna gemensamma fara. — — — Vi tror att protester från enskilda organisationer visserligen ej varit utan verkan men att en samfällid protest från alla kvinnoorganisationer skulle vara långt mera verksam. — — — »

Särskilt betydelsefullt för att väcka allmänna opinionen anser kommittén det vara att sprida till alla människor kunskap om vetenskapligt klarlagda fakta. I det arbetet kan vi alla deltaga.

Andrea Andreen

Om färgerna och deras inverkan

I Paris och de flesta europeiska städer är husen gråa eller gråsvarta. För folk som kommer från länder med söderns starka sol är denna mörka och färglös stenöken full av outhärlig tristess.

Blackfriarbron i London var berömd — eller rättare sagt beryktad — på grund av de otaliga självmorden som begicks från den. Efter att den blev grönmålad sker det sällan att levnadströtta människor väljer den som inkörsport till det hinsides.

De nordliga städernas grå färg har inte sin grund i estetiska synpunkter utan i dessa länders allmänt använda byggnadsmaterial: sten, cement och skiffer. Över alla dessa nyanser av grått ligger ett trist dammlager, kvarlämnat av de stora fabrikernas skorstenströk. Klimatet omöjliggör målning i brinnande livliga färger, så som det är vanligt i Nordafrika. Genom ett århundrade har sot och regn tonat fram ramen kring de europeiska stadsbornas liv.

Men i dag är den moderna kemin i stånd att förse oss med en mängd olika färger och nya byggnadsmaterial, på vilka de nya färgerna är hållbara. Med en gång har ingenjörerna och arkitekterna upptäckt färgernas värld. En förvänsansvärd förvandling äger rum. Vår civilisation tar i bokstavlig mening på sig en ny dräkt, våra vanor förändras när våra gråa omgivningar efterhand blir ljusa, ja ibland till och med glada.

Färgernas psykologiska inverkan

Målarna skiljer mellan varma färger — rött, orange, gult — och kalla — grönt, blått, violett. Denna indelning svarar i verkligheten till våra känslor när man placerar oss i omgivningar där en av de nämnda färgerna dominerar.

Vårt dagliga tal vimlar av »färgrika» vändningar. Vi »ser rött» när vi blir arga. Efter en mindre färgmässig förändring ser vi världen i »rosenrött» när vi är optimistiskt stämda. Vi blir »gröna av avundsjuka» och sorgen får oss till att »se allt i svart». När vi inte är helt säkra på vår sak pratar vi »i det blå». Bortser man från de rent bokstavliga eller symboliska associationerna kan man ställa upp en rad allmängiltiga överensstämmelser:

RÖTT är en aktiv färg, som uppkallar till kärlek och kamp,

ORANGE verkar värmande och upplivande; det är glädjens och sällskaplighetens färg,

GULT är glattigt och lugnande,

BLÅTT ger en känsla av rymlighet och vila,

GRÖNT är lugnt och neddämpande, **VIOLETT** lockar till melankoli men är samtidigt värdighetens färg,

BRUNT verkar sömngivande.

Dessa överensstämmelser kan förklaras rent förnuftsmässigt. Den röda färgen minner om blod och eld. Den gula svarar till den våglängd som verkar starkast på näthinnan

och är över huvud taget den ljusaste färgen. Grönt påminner om naturen omkring oss, inom vars ram människolivet förflutit i tusentals år och där den jäktade stadsbon hoppas återfinna friskheten och naturligheten. Blått är världsrummets färg; i många språk har ordet blått samma rot som ordet himmel.

Andra av färgernas påstådda verkningar kan diskuteras. Men att färgen kan få levande väsen att utföra viktiga handlingar har bevisats genom talrika försök med djur och planter.

Stoppar man ett dussin daggmaskar i en behållare som är övertäckt med glasrutor i olika färger kommer man efter några minuter att upptäcka att daggmaskarna samlar sig i den med rött belysta zonen. Upprepar man försöket och växlar glas-

rutorna så ringlar maskarna strax över till den motsatta sidan och faller till ro först under den röda rutan. Dagsländorna däremot söker tvärtom den blå färgen och undviker den röda. Flugorna sätter sej inte så ofta på ställen som är målade i gult eller gulgrönt, osv.

Färgerna på arbetsplatsen

I Frankrike och i andra länder har man gjort omfattande undersökningar om färgernas roll på kontor och i fabriker. Man vill söka utnyttja de därmed vunna erfarenheterna för att höja produktiviteten. En väl genomtänkt användning av färgerna minskar antalet olycksfall, stimulerar arbetaren, skapar bättre ljusförhållanden och minskar (eller maskerar) tröttheten.

De stora företagen begriper i dag att lokalernas och maskinernas färger är faktorer som inte får förbises. De överlåter naturligtvis inte färgvalet till någons individuella fantasi utan anförtror det åt specialister. I Frankrike har man ett »Färginformationscentrum». I ett verk som kallar sig »Färgen i den mänskliga verksamheten» beskriver denna organisations generalsekreterare bl. a. maskinhallen i en konfektionsfabrik: symaskinerna är grönmålade, borden ockergula, väggarna ljusgula och taket svagt ljusgrå. Han slutar: — I denna arbetssal, där alla omgivningens faktorer tagits i betraktande (frisk luft, ljus, passande musik, färger osv.) är arbetsprestationen långt högre än i andra liknande företag. Det är svårt att säga hur mycket av denna produktivitetstegring som kan tillskrivas de harmoniska färgerna, men klart är dock att atmosfären inte skulle varit så harmonisk om de saknats.»

Färgen i skolor och på sjukhus

I lokaler som inte betraktas från synvinkeln om produktivitetstegring visar den nya vetenskapen om färgerna redan i dag hur underbart den kan bidra till en förbättring av levnadsbetingelserna.

Vem av oss minns inte de dystra, mörka skolorna förr i världen, där blotta åsynen av skolsalen instinktivt framkallade en önskan om att bryta sig ut och fly. Brunt var den dominerande färgen och förövändningen var att det »inte blir så smutsigt». Erfarenheten visar tvärtom att eleverna själva är intresserade av att väggarna är rena när de är hållna i ljusa vänliga färger. Dessutom verkar brunt sövande och framkallar depression. Moderna skollokaler är målade i havsgrönt, himmelsblått, pärlgrått, korallrött och majsgult och livas ofta upp av motiv som kan vara utförda på vanlig kartong. Den vita färgen är förbehållen taken. Under sådana

Jag röstar för hemvårdarinnan

Isoleringsrum är ingen bra lösning, sjuka barn ska hållas i sängen, säger här en förvärvsarbetande mor som själv brottats med det problem vi tog upp i förra numret. Däremot finner hon det danska systemet med hemvårdarinnehjälp vid barns sjukdom vara något att ta efter för oss.

Med stort intresse läste jag artikeln i förra numret om de problem som uppstår när barnen är sjuka och man själv har ett arbete utom hemmet. Av egen erfarenhet vet jag hur svårt det är när sådana situationer inträffar. Nu är mina barn så stora att de kan klara sej själva skapligt även om de har feber och måste ligga ensamma hemma när jag är på mitt arbete. Men när de var små var det ofta bekymmersamt. Och hur mycket man än talar om att båda föräldrarna bär ansvaret för barnen, så blir det ju i alla fall alltid modern som måste stanna hemma från arbetet och sköta dem om de blir sjuka. Om inte annat så därför att familjen förlorar minst på det, eftersom hon alltid är den sämst betalda. Det är så riktigt som Elisabet säger i sin artikel, att här har vi en av de främsta anledningarna till kvinnornas högre bortovarofrekvens. Men vad ska man göra? En liten hjälplös unge, som därtill är sjuk, lämnar man inte ensam. Och det går ju an i familjer där man är två om bördan, betydligt värre är det för de ensamstående mödrarna som är helt beroende av sin inkomst för att kunna försörja sig och sina barn. Jag har arbetskamrater som är i den

omständigheter kan man konstatera en anmärkningsvärd minskning av störningar och samtidigt en förbättring av skolarbetet.

Också den gamla svarta tavlan har börjat avskaffas och ersättes av mörkgrå eller ljusgrå tavlor av plastmaterial, som man skriver på med guldgula eller brandgula kriterier. Det är möjligt att också det vita skrivpapperet så småningom kommer att avlösas av blågrönt, som bländar mindre och inte trötter ögonen så mycket.

Michel Rougé

situationen och dem är det synd om, det vet jag.

Och nu till frågan om hur problemet bäst skall kunna lösas. Jag tycker faktiskt att det danska systemet, som Elisabet berättar om i sin artikel, vore något att ta efter. Det där med isoleringsrum på daghemmen skulle kanske kunna gå på mindre orter, där det inte rör sig om så långa avstånd. Men nu ser jag på problemet ur storstadssynvinkel eftersom jag själv bor i Stockholm och har mina erfarenheter härifrån. Vi har trångt med daghemsplatser och det händer inte sällan att det är långa vägar från hemmet till daghemmet och att mammorna måste ta barnen med sig i buss eller spårvagn till daghemmet. Det är inte bra att behöva ta upp en snuvig och kanske febrig barnunge ur sängen och resa långa vägar med den — och därtill i rusningstid. När vi vuxna är sjuka och har feber bör vi hålla oss i sängen och detsamma måste väl gälla för barnen, även om man kanske ibland försöker trösta sig med att »barn får feber så lätt». Det är ju inte alltid det bara rör sig om en »oskyldig snuva». En sådan kan för övrigt bli en betydligt allvarligare sak om den inte sköts.

Nej, jag tror inte att isoleringsrum

När man är så här stor klarar man hjälpligt sej själv även om man är krasslig och mor är borta. Det är småbarnen som är det stora problemet.

vid daghemmen är någon lösning. Men däremot att man som i Köpenhamn låter hemvårdarinnor komma hem och ta hand om sjuka barn medan mödrarna arbetar. Det tycker jag f. ö. vittnar om en viss respekt för kvinnornas förvärvsarbete. Men det förutsätter naturligtvis att vi får mycket mera hemvårdarinnor än vi nu har. Hos oss är det ju så att det är först om en husmor blir sjuk som hemvårdarinna kan komma i fråga, däremot inte om en förvärvsarbetande mor råkar i svårigheter genom att barnen blir sjuka. Och förresten hörde jag häromdagen att också vid en husmors sjukdom är det avgörande om barnen är små. Är barnen över sju år räknar man med att de ska kunna klara sig själva, även om deras mor är sjuk. Det är ju om något ett bevis på hur ont det är om hemvårdarinnor. För i sanningens namn får man väl säga att en liten sjuåring som kanske just börjat sitt första skolarbete nog behöver hjälp och tillsyn.

Som sagt, det danska systemet tycker jag låter bra, bara vi kunde få hemvårdarinnor i tillräckligt antal. De ensamstående mödrarna med små inkomster borde då kunna få hjälpen gratis.

Ingrid

En mans hand

Novell av Stefan Horia

Vad man än kan säga om chefen för konstruktionsavdelningen, någon kvinnohatare är han inte. Tvärtom, för blicken ur ett vackert ögonpar är han hjälplös, han glömmer allt, också att han är gift sedan tjuugo år och har två barn, en pojke och en flicka, »makalöst praktiga ungdomsjärer och skolelever» (ordagrant citerat). Men det är inte om chefens barn vi skall tala här — allt tyder verkligen på att de kommer att utvecklas till praktiga medborgare — utan om deras »pappi», en man av betydelse och med solida principer.

Från den dag, ja det ögonblick när chefinstruktören presenterade denna kamrat Ionescu för honom, kände kamrat Barbatescu, chefen alltså, att trådarna trasslade till sig i hans arbete. Inget att säga om det: en ung kvinna, välvårdad, klädd med god smak, städat uppträdande, tillbaka-dragen så som det bör vara. Men en ingenjör! Tänk bara, en ung elegant dam som handskas med räknesticka i stället för nagelfil och skriver av betongmotståndsförmler ur handböcker i stället för matrecept! Och därtill mitt i ett sammanträde begär ordet och ger uttryck för sin egen mening, vilken för övrigt inte sammanfaller med chefens.

Naturligtvis är kvinnan en viktig hjälp inom vårt samhälles ekonomi, och där hon inte är det bör hon bli det. Men kvinnan skall vara där hon hör hemma. Sömmerska, modist, väverska, kanske också kokerska i personalköket, det är bra — men ingenjör? Till det krävs en organiserad hjärna, skarp blick, personlighet! Vad för slags personlighet kan denna Ionescu ha, som ju inte gör annat än kopierar projekt? I varje fall har han gett chefkonstruktören anvisning om att låta ingenjör Ionescu bara kopiera projekt. Vad skulle hon annars kunna göra? Ansvar... folkets egendom... det minsta fel, och...

Titta till exempel på det här arbetet som sedan i morse ligger på hans skrivbord. Även om man inte visste att ingenjör Paduraru har gjort det så ser man genast att det stammar från en mans hand: »Utkast till traverskran i ångpannehallen.» Egentligen ett enkelt arbete, men vilken precision, vilka möjligheter till besparingar!»

Trr!

»Vill ni be kollega Cernea komma hit!» Kollega Cernea är chefkon-

struktören. Barbatescu brukar konsultera honom, även om hans beslut redan är fattat. Duktig man, denne Cernea, inget tvivel om det. Men här-förleden blev han besviken på honom när han höjde den där Ionescu till skyarna, som om ingen före henne hållit sin arbetsplats i ordning. Nåja, en del män är ju nu en gång sådana. Ett par vackra ögon kan ibland bringa även den mest organiserade hjärna i oordning. Haha, men sällan de män som har fötterna på jorden och som aldrig i världen skulle komma på tanken att vika från sina grundprinciper.

»Ni ville tala med mig?»

»Ja, var så god och sitt. Hör på här, direktören vill att jag skall fastställa en termin för projektet till monteringshallen. Förstår ni?»

»Ja.»

»Vad anser ni om det?»

»Ja, till det behöver man någon med erfarenhet.»

»Alldeles riktigt. Har ni någon att föreslå?»

Med blicken genomborrade avdelningschefen den unge mannen som om han väntade på ett svar som skulle ge honom anledning att utbrista: »Så där ja, det anade mej, åter den där!»

Ingenjör Cernea uthärdade lugnt blicken. Han tycktes tänka efter.

»Ärligt talat har jag inte tänkt över saken än.»

»Utmärkt.» Barbatescu lutar sig bekvämt tillbaka i länstolen. Han till och med ler ett vinnande leende:

»Vad menar ni om att anförtro saken åt Paduraru?»

En liten paus.

»Kommer han att klara upp det?»

Frågan gör avdelningschefen en smula förvirrad.

»Det är ett allvarligt stycke arbete, och Paduraru är visserligen en bra pojke men när allt kommer till kritan dock ännu en grön nybörjare.»

Med rynkade ögonbryn betraktar Barbatescu chefkonstruktören och börjar sedan skratta, lågt och efter-

sinnande. »Rakt inte dum, den här Cernea», tänker han, medan han går fram och tillbaka i rummet. »Först låtsar han som om jag överrumplat honom. Nu försöker han svärta ner Paduraru. Efter en stund kommer han att bringa över samtalet på henne, bara för att hon har två års längre praktik och, vem vet, kanske också för att hon är slank. För all del, men med ett par års längre praktik och en slank midja bygger man ännu inte upp socialismen.»

»Nybörjare? Är det här en nybörjares arbete?» Barbatescu räcker honom en sorgfälligt ombunden mapp.

»Verkligen», mumlar Cernea en smula förvirrad, »jag kom tillbaka från semestern först i förrgår och är ännu inte riktigt inne i sakerna.»

»Nej, käre kollega Cernea, konstruktören av den här brokranen är inte någon nybörjare längre. En organiserad hjärna! En mans hand!»

Så, nu har jag gett honom så han nog aktar sig för att komma med någon anspelning på henne!

»Vi sammankallar alltså till en överläggning med alla våra konstruktörer och lägger fram våra förslag, kollega Barbatescu. Chefkonstruktören skulle kanske kunna rekommendera något passande.»

Chefkonstruktörens »rekommendationer!» En durkdriven karl, den här Cernea, det ser han nu. Han, Barbatescu, vet mycket väl vad som ligger i chefkonstruktörens »rekommendationer», något i den stilen: »Låt i alla fall flickan försöka.»

Barbatescus ansikte börjar anta en högröd färg. Nej, den här gången ger han inte efter. Kvinnor skall hållas där de hör hemma! Vi är inte konservativa, men kvinnor på kvinnors plats!

~~~~~  
*Om »solida principer», i detta  
fallet rotfasta fördomar, hand-  
lar denna dråpliga historia av  
den rumänske författaren Ste-  
fan Horia.*  
~~~~~


De obotfärdiges förhinder

Vi hade uppe till diskussion frågan om husmödrarnas ställning inom sjukförsäkringen. Både hemarbetande husmödrar och förvärvsarbetande var överens om att 3 kr om dagen är en skamligt låg sjukpenning till den som har hand om hem och barn. En sådan värdering av en husmors arbete är en kränkning, ansåg samtliga.

— I såna här fall är det ändå barnen som är det avgörande kruxet, sa en. Därför skulle egentligen sjukpenningens storlek vara beroende av om det finns småbarn i hemmet. Det borde då regleras genom ordentliga barn-tillägg. Om en husmor i en familj

med vuxna blir sjuk, då får ju de andra rycka in och sköta huset, det är inget att säga om det. Men om där är småbarn är man tvungen att försöka få tag i någon hjälp och det kostar pengar. Därför är det på tok både att barn-tilläggen är så ynkligt små och att en husmor över huvud taget inte får barn-tillägg annat än om hon ligger på sjukhus. Det är ju bara om det är fråga om operation eller ingående undersökningar som en sjuk människa i Stockholm får plats på ett sjukhus. Och det kan man få vänta på i månader.

Hennes synpunkter rönt livligt

»Kollega Cernea, jag har fattat mitt beslut. Traverskranen var Padurarus provarbete. Han har gjort den utmärkt. Med all rätt bör han få projektet.»

Med energisk hand slår chefen ett telefonnummer:

»Hallå! Är det konstruktionsbyrån? Skicka hit konstruktören för traverskranen, men genast.»

Chefkonstruktören bläddrar uppmärksam i modellappen. Barbatescu trummar nervöst med blyertspennan i skrivbordsskivan.

Då knackar det.

»Ja, var så god, va-ar så-å god, kamrat Ionescu?»

»Ni ville tala med konstruktören till traverskranen?»

»Är kollega Paduraru inte inne?» Den kvinnliga ingenjören rycker till:

»Kollega Paduraru ligger ju sjuk sedan en vecka.»

»Vad?»

»Under hans bortovaro anförtrödde man mig arbetet. Jag lade det på bordet inom uppgjord tid. Hur är det fatt, kamrat Barbatescu? Kollega Cernea, ring genast efter sjuksköterskan... Jag springer och hämtar ett glas vatten...»

En del säger att Barbatescu bett direktören att få bli överflyttad till byggnadsavdelningen. Andra däremot påstår att han erbjudits en annan post men att han avböjt under hänvisning till att han trivs så bra i sitt arbete med konstruktörsgruppen. Ett är säkert: han är väldigt arg på Paduraru. En begåvad pojke, men att han inte hållit honom under rättad om sitt hälsotillstånd, det har chefen till dags dato inte kunnat förlåta honom.

instämmande av de övriga församlade. Barn-tillägg borde utbetalas också vid moderns sjukdom, oavsett om hon ligger sjuk hemma eller är på sjukhus. Och de borde vara så pass tilltagna att de åtminstone täckte två tredjedelar av de ökade utgifter familjen får när modern är oförmögen till arbete och måste ersättas av betald arbetskraft, menade de.

En av de hemmaarbetande husmödrarna, mor till tre småbarn berättade så att hon ute i vår förort sökt en halvdagsplats på ett kontor. Där var närmare hundra sökande före henne, berättade hon, alla i samma situation som hon: småbarn hemma och därför inga möjligheter att ta ett heltidsarbete. Ett sådant innebär i regel bortemot tio timmars bortovaro från hemmet per dag, på grund av de långa resorna.

Därmed var vi inne på temat deltidarbete. Bara en av de förvärvsarbetande hade deltidarbete: i tidiga morgonstunden bär hon ut tidningar och en eller ett par kvällar i veckan springer hon och inkasserar prenumerationsavgiften. De andra arbetar på fabriker, på sjukhus, i butiker och på kontor. Varenda en av dem önskade deltidarbete, men kunde inte få det. Den ena, livsmedelsarbeterska till yrket, har i flera omgångar gått sjukskriven för något som tydligen är en yrkes-sjukdom; skulderpartiet och armarna och ibland hela ryggen är utsatta för ihållande värk. Egentligen borde hon ha ett heit annat och lättare arbete, men hon har rundat de femtio och då är det inte lätt att byta yrke. Vem vill nyanställa en femtioårig kvinna... Om hon kunde få arbetstiden förkortad till exempelvis fyra timmar om dagen skulle det vara en oändlig lättnad och hon skulle inte bli arbetslös de övriga fyra för det; hon har ju också ett hem att sköta. Men se deltidarbete vill man inte ha på hennes arbetsplats... Och vem kan tvinga en arbetsgivare att ta hänsyn till sina anställdas krafter och önskemål?

Det var då vår vän sjukhusbiträdet berättade följande: En av hennes arbetskamrater har varit allvarligt sjuk och hennes krafter

Forts. å sid. 20

En kör av varningar:

Stoppa proven med kärnvapen me- dan det ännu är tid *Förbjud dessa vapen!*

Leve freden och vänskapen.

Så gott som varje dag bringar oss meddelanden om nya varningar från vetenskapsmännen mot atom- och vätevapnen. I Västtyskland vände sig nyligen 18 ledande atomfysiker — av vilka fyra belönats med nobelpriset för sin forskargärning — till sin regering och varnade den för att utrusta krigsmakten med atomvapen. De förklarade att de i sitt vetenskapliga arbete icke kommer att ta befattning med atomvapnen utan uteslutande ägna sig åt atomenergins användning för fredliga ändamål. I sitt gemensamma uttalande framhöll de bland annat:

»Den fara atomvapnen utgör för mänskligheten är tyvärr ännu inte tillräckligt känd för offentligheten. I dag har redan varje enskild taktisk atombomb eller -granat samma verkan som den första atombomben över Hiroshima. Som bekant skall taktiska atombomber sättas in såväl mot av människor bebodda områden som mot kämpande trupper på marken. ... Vätebombens radioaktivitet skulle sannolikt redan i dag kunna utrota hela befolkningen i den tyska förbundsrepubliken. Någon naturlig gräns för de livsutrotande strategis-

ka atomvapnens utvecklingsmöjligheter är inte känd. Vi känner inte till några tekniska möjligheter att skydda stora befolkningscentra från dessa faror.»

»Appellen från Göttingen», som de västtyska atomvetenskapsmännens uttalande kallas, har gett eko i hela världen. Vetenskapsmän och politiker understödjer den och i Östtyskland har den kände professorn von Ardenne samman med sju andra atomfysiker gett sin varma anslutning till de västtyska kollegernas uttalande. Det är med lidelsefull inre rörelse vi erfarit om våra stora västtyska kollegers aktion och vi känner oss innerligt förbundna med dem, förklarade professor Ardenner i radion då han läste upp sitt och sina 7 kollegers uttalande. Han meddelade samtidigt lyssnarna att det f. n. finns eller kan framställas omkring 50.000 atom- och vätebomber i världen. De räcker till att förstöra alla storstäder och så gott som alla medelstora städer i världen, förklarade han.

Indiens premiärminister, Nehru, appellerade nyligen återigen till stormakterna om att inställa atomvapen-

Fred åt mor och barn.

proven. Han varnade för att mänskligheten och dess kultur kan komma att förintas också utan krig om försöken med atom- och vätevapnen får fortsätta. Från Japan har en framstående vetenskapsman, professor Matsushita, denna vår besökt London på uppdrag av Japans premiärminister, för att i sin regerings och sitt folks namn protestera mot de planerade engelska vätebombsproven i Stilla havet.

I Norge pågår för närvarande en bred namninsamlingsaktion för understöd åt nobelpristagaren Albert Schweitzers appell mot atomvapnen — vilken nyligen sändes i norsk ra-

dio på fem språk — och anslutningen är stor. Enbart på ett torg i Oslo, där förbipasserande kunde skriva sina namn på listor, tecknade på fem dagar över 25.000 personer sina namn på de utlagda listorna. I olika stadsdelar i Oslo har husmödrarna upprättat separata insamlingsställen. Företag hämtar listor för namnsamling bland de anställda på sina företag och i flera städer har ortens ledande tidningar tagit initiativ till den betydelsefulla aktionen.

Albert Schweitzers föredrag, som sändes inte bara över norsk radio utan också återgavs av de flesta europeiska stationer och även många utomeuropeiska, fick som bekant ingen plats i svensk radio. Får man döma av uppgifter i radio»ventilen» och tidningarnas insändarspalter har Radiotjänst tydligen fått ta emot massor av protester av den anledningen. I en liten broschyr, utgiven av Fred och Frihets göteborgskrets och Västsvenska FN-föreningen, publiceras den store vetenskapsmannens tal och vi återger på annan plats ett kortare utdrag ur det.

I vårt land är det också allt flera som varnar mot planerna på att förse den svenska försvarsmakten med atomvapen och som livligt understödjer det svenska förslaget i FN om temporärt inställande av proven med kärnvapen. Den 7 maj offentliggjorde 24 kända svenska män och kvinnor ett upprop vari de uppmanar

Teckningarna på dessa sidor är av den japanska konstnärinnan

*A k a m a t s u
T o s h i k o.
Hon och hennes
make, som också
är konstnär, har
helt vikt sin
konst åt försva-
ret av freden och
livet.*

ようこの戦争で死にいたる
その日まで
平和のちを
おぼがす

Glöm inte Hiroshimas barn!

fackliga och andra organisationer att stödja de krafter som vill förhindra att vårt land skaffar sig atomvapen. Detta, säger de, anser vi vara vår plikt mot nu levande och kommande generationer. Bland undertecknarna märks författarna Erik Asklund, Jan

Fridegård, A. Gunnar Bergman, Nils Ferlin, Stig Carlsson, Gustav Hedenvind-Eriksson, Per Anders Fogelström, Ingeborg Erixon, professor Gunnar Beskow och fru Inga Beskow, rektorerna Ingegerd Granlund och Honorine Hermelin-Grönbech, bankir Olof Aschberg, docent Lars Ehrenberg, riksdagsman Georg Branting och flera andra kända namn. De enskilda och organisationer som önskar instämma i uttalandet uppmanas skriftligen hänvända sig till rektor Ingegerd Granlund, Kommendörsgatan 29, Stockholm Ö.

Vännernas samfund i Sverige (kvä-karna) har nyligen i ett brev till konungen vänt sig mot tanken på svenska atomvapen. I sitt brev framhåller organisationen bland annat: »Som en av Europas få alliansfria stater har Sverige förmånen att mindre än andra bindas av politiska hänsyn. Att av fri vilja införa atomvapen — låt vara tillsvidare endast s. k. taktiska — bland våra godkända vapen vore att bidra till en utveckling, som vi av hela vår vilja och med alla våra krafter borde bekämpa. Vi önskar härmed inlägga en stark och helhjärtad gensaga mot att atomvapen införlivas med det svenska försvaret.»

みんな仲よし

Alla är vi vänner.

Till mors minne

av Gunhild Tegen

De låg två i soffan. Eftersom Ettan var äldst, hade hon tillkämpat sig rätten att ligga ytterst. Då behövde man inte kliva över någon annan om man ville gå upp om natten.

— Ettan är så lättsövd, sade mor. Det har hon efter dig, far!

Det var sant. Ettan vaknade lätt om nätterna, men det var inte underligt — underligare var att de andra syskonen inte vaknade. Som en skugga såg hon mor gå fram och tillbaka på golvet med minsta syster för att få henne att sova — hon hade skrikit tills far och mor var uttrötade och Ettan alldeles klarvaken. Men Ettan höll ögonen slutna och tryckte ansiktet mot soffkanten. Hon ville inte bli så där vaken att hon inte kunde somna igen!

Nu, nu lade mor ungen i korgen, det var ett spännande ögonblick — skulle hon sova? En halv minut, en hel minut — far och mor och Ettan höll andan... Då bröt ett vrål lös ifrån korgen, ungen vägrade att finna sig i detta stillastående tillstånd, hon skrek och skrek, och till sist sade mor översiggivet:

— Nu John, får du ta henne en stund!

Och åter gick en skugga över golvet, nu var det far. Han vaggade den rysliga ungen sakta i sina armar och nynnade en oigenkännlig melodi. Men Ettan hörde orden när han strök förbi soffan: »Det satt en katt i en hasselbuske vid vägen.» Det var fars enda visa, men den hade nittionio verser, den ena precis lik den andra ända till den sista, som lydde: »Det satt en katt i en hasselbuske vid vägen...»

Så brukade far roa barnen, och nu provade han den roliga visans kraft på det nya lindebarnet. Tyvärr tycktes hon inte ha något sinne för poesi — inte ens för upprepningens sövande monoton.

Jo, nu teg hon. Men Ettan visste det — hon skulle tåga precis till dess far hade lagt henne i korgen och berett sig att sticka sina kalla fötter under täcket och krypa ner vid mors sida i den stora sängen. Då skulle ungen upphäva sin gälla röst igen — och Ettan skulle då vara så vaken att hon aldrig, aldrig mer skulle kunna somna igen.

Men nu hade mor varit ute i köket och värmt mjölk, Ettan hörde ungen smaska och suga på flasknappen.

— Det är förskräckligt att jag inte har mjölk i bröstet den här gången, suckade mor. Den här lilla staccakarn blir så misslottad...

Så snällt talade mor om den rysliga skrikhalsen. Ettan kände ingen ömhet för det lilla plågoriset, bara otålig avsky. Skulle ungen hålla sig tyst nu, efter den nattliga måltiden?

Det var alldeles tyst i rummet, bara de små smaskande ljuden hördes, och så knäppet från den stora klockan över sängen. Den lilla nattlampan på mors bord brann, en väldig skugga av hennes nedböjda huvud rörde sig på väggen över soffan,

I novellen »Att provgå», som publicerades i vårt julnummer 1956, stiftade vi bekantskap med Ettan, huvudpersonen i en av Gunhild Tegens ypperliga novellsamlingar: »Du blir aldrig gift». Här kommer nu den första novellen i samlingen och med författarinnans älskvärda tillåtelse kommer vi att under tiden framöver publicera samtliga noveller i samlingen.

ibland steg den ända upp i taket och bröts i vinkel från den bruna tapeten ut på den vita takytan. Ettan låg och tittade på den där skuggans rörelser. Aldrig får hon sova i fred, tänkte Ettan, en, två, tre, fyra ungar hade hon haft att bära och nära både nätter och dar — utom mig förstas, som kom först. Tänk om — tänk om hon bara haft mig! Vad vi skulle ha haft det rart tillsammans, mor och jag...

Och Ettan gick ut i en blommande fruktträdgård, det var sommar, solen sken, och de vita blombladen föll, det knöt sig små frukter under blomman, det växte storker gula och röda äpplen på de låga träden, och Ettan och mor, bara de två, gick där och plockade äpplen och åt, och Ettan hörde mors glada skratt högt över sitt huvud...

Och klockan tickade och barnet sög och den stora, stora skuggan blev ännu större, den blev ett moln på himlen över den solbelysta trädgården, och så sveptes allt i mörker — och Ettan domnade bort i en oändlig trötthet.

Men på morgonen kom Matilda så tyst och väckte Ettan — det var som att dra henne ur ett berg av sömn, hon var inte färdig än, hon gjorde

motstånd. Då böjde sig Matilda ned över det lilla sömniga ansiktet och viskade:

— Kom nu genast med mig ut i köket, mor har inte fått sova i natt, och inte far heller, så vi går tyst, tyst med kläderna. Ettan skall få chokladen i köket...

Och Ettan kunde inte säga vad hon ville: Inte heller jag har fått sova i natt, varför skall jag vara tvungen att stiga upp, när både far och mor får sova och alla syskonen?

Men Matilda väntade inte heller att Ettan skulle säga något. Hon var snäll på sitt sätt, hon knäppte livstycket i ryggen och hjälpte henne med kängorna, hon rörde chokladen och lyfte kastrullen från spisen och hällde det varma vattnet i koppen. Och en klar eldslåga slog upp i det mörka spishörnet, men Matilda var kvickt där och lade på de svarta järnringarna, och det blev åter mörkt.

Ettan satt vid köksbordet och drack chokladen, medan Matilda hämtade hennes skolväska där inne i sängkammarens mörker — hon smög sig som en ande tyst på tå, hon var lika rädd som Ettan att väcka det rysliga lindebarnet. Men när det lyckades henne att komma ut med väskan utan olycka var hon glad, hon klappade Ettan på ryggen och sade:

— Kommer Ettan ihåg vad Jakobs söner hette nu?

— Juda, Levi... Sebulon... Dan, Naftali, Gad, Aser...

Där tog det slut.

— Bevara mig, ropade Matilda, i går kunde hon dem ju som ett rinnande vatten. Börja om igen, så kanske det går bättre...

Och den sömniga Ettan tog ny sats — hon hade med svett och möda lärt sig denna livsviktiga ramsa i går innan hon gick till sängs, men i natt hade den slingrat sig ut ur hennes ovilliga huvud. Det fanns bara stumpar kvar.

— Ruben kommer först, sade den bibelkunniga Matilda hjälpsamt. Och sedan Simeon.

— Ruben — Simeon — Levi — Dan — Naftali — Gad — Aser...

— Snälla nån, utbrast Matilda. Isaskar och Sebulon, vet jag! Och sen Rakels barn.

— Josef och Benjamin, sade Ettan hastigt. Var det tolv? Så gräsligt många!

— Vad säger hon? Ge sig i väg nu, klockan är snart åtta. Här är kappan, se här. Och Matilda hängde skolväskan över Ettans axlar och sköt henne ut genom dörren.

Och Ettan gick ensam ut i vintermörkret.

— Mätte jag inte få frågan på Jakobs söner! mumlade hon. Gode Gud, gör så att jag slipper det...

Men alldeles säker på bönhörelse var hon inte, och så började hon åter den svåra ramsan:

— Ruben, Simeon, Juda, Levi, Dan...

Tolv söner! Mor hade bara fem barn — men så var hon ensam om dem — Jakob hade flera fruar han,

de kunde turas om att vaka om natten och bära barnen, när de skrek och inte ville sova...

Ettan plumsade i snön på den långa skolvägen och tänkte på vad mor ibland berättat — hur det var på den tiden då hon inte hade några barn. Mor och far hade varit gifta länge, och mor önskade sig ett litet barn — och så kom efter många år en liten flicka och hon kallades för Ettan. Men det riktiga namnet, som nästan ingen kom i håg, det var Edit. Det var bara fröken i skolan som sade Edit, alla kamraterna ropade Ettan... Och mor hade varit så glad åt sin första lilla flicka, både hon och far lekte och skrattade och pratade med det lilla barnet. Och när mor berättade om detta var det nästan som om Ettan kom ihåg den lyckliga tid då hon var ensam i världen med far och mor...

När Ettan var bara ett och ett halvt år gammal kom tvåan, hon hette Helga, och två år senare kom trean, hon hette Lisa, och tre år senare kom fyran, det var en pojke, han hette Olle, och sen tre år igen, och det sista lindebarnet kom — det hette Malin, och det skrek värre än alla de andra, och Ettan var inte tio år gammal än.

Där går den lilla flickan på skolvägen i en tjock kappa och med skinnkantad mössa neddragen över öronen. Trött och sömning. Och när man är trött blir man lätt ledsen. Men när Ettan var ledsen hade hon en tillflykt, hon gick in i en drömvärld där hon var ensam med mor, och där fortsatte hon att drömma om den vackra trädgården som hon sett när hon inte fick sova om natten. Och där gjorde hon sig så liten, så liten, det var den underbara tid då de varit ensamma, hon och mor, och då Ettan varit hennes enda barn...

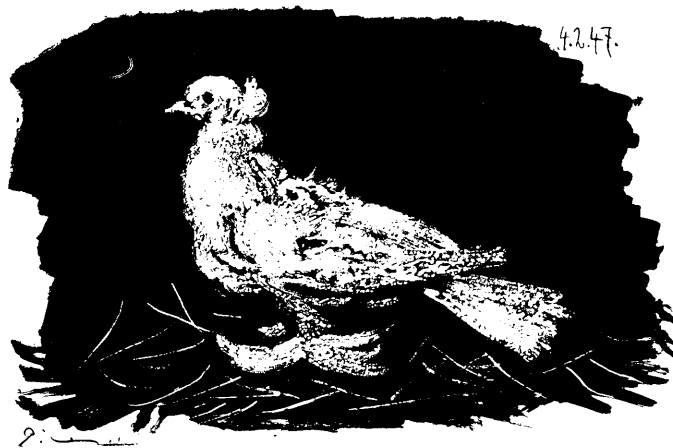
Men nu var verkligheten där, Ettan traskade på vägen. Om en stund skulle Helga stiga upp ur samma soffa där de sov tillsammans om nätterna, och hon skulle gå samma väg till småskolan. Hon fick sova längre — men den fördelen hade Ettan av sina ett och ett halvt års försprång att hon fick ligga ytterst.

Mellan mor och Ettan stod fyra barn, fyra syskon, som alla behövde hennes hjälp bättre än Ettan.

— Du är så stor och duktig, du kan reda dig själv, sade mor vänligt till sin äldsta dotter, ty hon trodde det.

Även en mor ser först de yttre behoven, hjärtats heta längtan måste få komma i andra hand — efter mat och kläder och livets nödort. Mor visste inte att de andra barnen stod emellan dem. Hon var alltid vänlig och glad, hon skämtade, sjöng och skrattade gärna, när hon inte var alltför trött. Men aldrig hade hon tid att ta Ettan i handen och gå ut i en trädgård och se på blommor och plocka äpplen... Det gjorde de bara i drömmen.

I verkligheten skötte mor de andra barnen, hon tvättade deras små händer, bytte deras byxor, sydde på ma-

Picasso och duvan

»The New Yorker», som är den mest utsökta av de amerikanska veckotidskrifterna, har nyss publicerat två artiklar om Picasso, »århundradets överraskning». Vi citerar i det följande ur dessa artiklar.

»Pablo Ruiz Picasso började som konstnär i underbarnsåldern — vid sju års ålder ungefär — och vid sjutiofem år han alltjämt det fulländade fenomen som han varit under alla mellanliggande år. — — — Han började rita så snart hans fingrar kunde hålla i en penna. I skolan i födelsestaden, Malaga, brukade han ha med sig en duva från sin fars duvslag. Han satte duvan på sin bänk och ritade av den under lektionerna som en protest mot auktoriteten och mot varje form av undervisning. Han försäkrade senare att han inte ens lärde sig läsa och skriva i skolan utan hade lärt sig det själv.» — — —

»Liksom i fråga om allt rörande Picasso och hans verk finns det många versioner av följande historia

skin, matade den minsta, gick ut och in, ut och in, med händerna fulla av arbete, glad, vänlig och ofta ganska trött.

Så gick åren och barnen växte upp. Och alltid hette det: »Ettan är så duktig, Ettan kan reda sig själv!»

Men Helga var så rädd av sig, hon måste få hålla mor i handen. Och Lisa ställde till så mycket odygd, henne måste mor se efter. Och Olle

Forts. å nästa sida

men detta är den mest populära av dem: En senvintereftermiddag kom Matisse på besök till Picasso i den senares villa i Vallauris (Sydfrankrike) åtföljd av en vacker, ensam duva med solfjäderstjärt. Matisse hade haft den för ro skull i sin ateljé i Nizza. Nu skänkte han den till Picasso så att den kunde få sällskap i hans duvslag. Samma dag gjorde Picasso en verkligt underbar naturalistisk etsning av Matisses duva — ur teknisk synpunkt räknas den som en av de bästa teckningarna i hans produktion — en älsklig, älskvärd tamfågel.»

Artikelförfattaren beskriver sedan — med ett lagom ironiskt tonfall — hur denna duva med fjäderklädda tår blev en fredsduva. Det var Louis Aragon som när han fick se etsningen genast förstod, att fågeln som konstverk kunde bli enormt populär, att den kunde få en symbolisk betydelse om man såg i den inte bara en vanlig duva med solfjäderstjärt utan fredens duva på jorden. Författaren omtalar vidare att etsningen först användes som affisch i samband med Världsfredskongressen våren 1949 och att hela Parispressen talade med beundran om dess skönhet och tekniska fullkomning. Han konstaterar slutligen att duvan reproducerats i miljoner exemplar och blivit Picassos mest spridda, mest kända och mest populära verk.

A. A.

Vid besöket i Kanslihuset togs denna bild av delegationen. Nr 3 från vänster är delegationens ledare, ordföranden i Västra Sveriges SKV-distrikt, fru Elsa Rönn.

KVINNOKRAV OM PRIS- OCH VARUKONTROLL

Måndagen den 14 maj uppvaktades handelsminister Lange av en stor kvinnodelegation från Västra Sveriges SKV-distrikt. Icke mindre än 16 kvinnor, representerande distriktets 1.300 medlemmar, hade rest upp för att inför statsrådet frambära husmödrarnas bekymmer över ständigt ökade livsmedelspriser, hyreshöjningar och bebadade nya indirekta skatter. De framhöll hur de blygsamma löneökningarna icke tillnärmelsevis täcker prishöjningarna och krävde effektiv pris- och kvalitetskontroll.

Priskontroll är meningslös, ansåg herr Lange — ingen makt i världen kunde hindrat de prisstegringar som ägt rum, försäkrade han. För övrigt ville han helst tala om brännvinspriserna: det är de höjda spritpriserna som är skulden till att levnadskostnadsindex stigit. Det var nu inte den saken de sexton kommit upp för att diskutera. Eftersom de själva hör till kategorin »hemmens finansministrar» var de väl medvetna om de prishöjningar, annonserade och icke annonserade, som ägt rum ifråga om en rad livsmedel och den bebadade omsättningsskatten är väl icke avsedd att gälla endast spriten? Att hyrorna höjts kunde finansministern icke bestrida, men att hyrorna är *höga* ansåg han

icke. Vi betalar bara 12 procent av våra inkomster i hyra, förklarade han till kvinnornas stora förvåning. Deras egna erfarenheter svarar inte till finansministerns statistiska uppgifter och det lät de honom veta.

Västsvenskornas initiativ är värt efterföljd. De ideliga prissteg-

ringarna på livsnödvändiga varor är ett stort bekymmer för vanligt folk i vårt land. De bebadade nya indirekta skatterna — energiskatt och omsättningsskatt — samt signalerna om nya hyreshöjningar till hösten är ägnade att öka aktiviteten hos husmödrarna mot denna ekonomiska politik.

Till mors minne

Forts. fr. sid. 13

var så ofta sjuk, honom måste mor hjälpa. Och Malin, det sista barnet, förblev alltid det minsta och behöll alltid sin vana att ta till tårarna — och vem skulle mor ta hand om, om inte den som grät och behövde hennes ömma vård?

Och Ettan såg med längtan på mor. De bodde i samma hus, i samma rum, men Ettan förgicks av längtan efter sin egen mor!

Så en dag var Ettan fullvuxen och färdig för livet och skulle gifta sig. Den dagen lade mor undan sina bekymmer för de andra, hon tänkte helt och uteslutande på Ettan. Hon hjälpte henne med brudklänningen, hon hade klippt sin myrten till krona — och Ettan väntade darrande på det ögonblick då mor skulle sätta den på hennes huvud. Ty hon ville att mor skulle göra det och ingen annan!

Ettan satt i den vita klänningen framför spegeln. Då knackade det på dörren, det var Lisa som kom.

— O, mor, ropade hon, kan du hjälpa mig, jag har fått en fläck på bröllopsklänningen! Titta så rysligt! Och hon höll upp sin röda klänning och visade en gul fläck på framvåden.

— Mor skulle hjälpa mig! mumlade Ettan.

Då såg mor på Ettan och sade:

— Kära barn, jag måste ta hand om Lisas klänning, så att den hinner torka. Sedan skall jag hjälpa dig!

Men det dröjde länge innan de var färdiga, den där våden skulle pressas, och Lisa kunde aldrig göra något själv. Tiden gick, snart skulle brudgummen komma och hämta bruden.

Då tog Ettan själv och satte på sig slöjan och kronan, men tårarna rann, och hon tänkte: Också i dag tar de mor ifrån mig!

Då ringde det på dörren, och nu var det hon.

— O, ropade mor högt, jag har ju inte satt kronan på Ettan!

Och de kom alla in i Ettans rum, där hon satt tårögd framför spegeln.

— Har du gjort det själv? sade mor förundrad. Och hon gick fram och tog Ettan i famn, kysste henne

på pannan och sade: Du har alltid varit så snäll och så duktig!

Och Ettan torkade tårarna och gick till sitt bröllop med detta betyg.

Sedan gifte mor bort alla de andra, år efter år, men ingen av systerarna måste sätta slöja och krona på sig själv. Men mellan Ettan och mor hade slöjan förtätats — Ettan kunde inte glömma... Det var som om hennes längtans hetsighet, hennes barndoms dröm skilde henne från mor i verkligheten. Aldrig, aldrig skulle hon få rå om mor ensam som de där första åren, som hon bara hört talas om som en gyllene tidsålder före all tideräknings början.

Men det kom en dag då hon fick igen mor. Det var då hon låg på sitt yttersta. Slaganfallet hade tagit rörelseförmågan ur hennes högra sida, men med den vänstra kunde hon ännu dra i klocksträngen och kluttra ner små ord på ett papper. Och hon skrev små ömma brev till Ettan.

Sista gången kom Ettan med en hyacint. Då stod där ännu kvar den förra blomman, det var en mimosa-kvist, som hon låtit stå kvar, därför att den var vacker ännu i sin torrhet. Den liknade mor, även hon hade storhet och stil i själva visnandet.

Då sade hon:

— Du, Ettan, förstår mig bäst! Och du har gjort mig minst bekymmer av alla barnen...

Nästa gång låg hon på bår.

Aldrig hade hon varit så högtidligt vacker i livet som hon var i döden. Hennes starka profil höjde sig som av sten, vit som marmor sluttade hennes höga panna, det mörka håret, som aldrig blev grått, låg som en fast ram omkring det stilla ansiktet. Hon var som en drottning, en egyptisk drottning, balsamerad för kommande tider sedan årtusenden. I detta stränga ansikte, som mist sin förtroelighet, såg Ettan rader av förfäder upp mot hedenhös, det var inte bara deras mor, som de känt och levat med i årtionden — hon hade blivit släktets representant, en bild av människan. Aldrig kunde Ettan glömma den synen, den gav henne en vision av människans storhet. Hennes ädla, vackra ansikte, tusenfalt förskönet i döden, upphöjt till en högre potens — det blev en symbol för strävan efter förädling, skönhet, storhet...

När Lisa gråtande klippte en slinga av hennes hår, stod Ettan främmande och förundrad. Aldrig skulle hon ha kunnat göra det! Men Lisa var mors hjärtebarn, hon hade rätt att vara förtrolig med henne ännu i döden...

Så underligt, tänkte Ettan. Först nu är jag ensam med henne! Nu är hon min — jag förstår henne fullt, hennes strävsamma liv, hennes beredvillighet att hjälpa den som bäst behövde det. De andra gråter mer än jag, de sörjer henne, de har stått henne så nära i livet. Men för mig har det varit tusen hinder i vägen när jag ville nå fram till henne

Och nu med ens var alla hinder

En dårskap som kan stå människorna dyrt...

Ur Albert Schweitzers föredrag om faran med atombombsexperimenten

...Som en följd av de explosioner som ägt rum över Bikini och i Sibirien kommer det tid efter annan regn i Japan med så radioaktivt vatten att det inte kan drickas. Det förekommer emellertid inte bara där. Från platser över hela världen, där man nyligen företagit observationer efter störtregn, underrättas vi då och då om att regnvattnet visat sig vara radioaktivt, ibland i så hög grad att det inte kunnat användas som dricksvatten.

...Påvisas det att regnvattnet på en plats är radioaktivt, så betyder det att också jorden i den trakten är radioaktiv. Den blir detta inte bara genom regnet, utan också genom det radioaktiva stoft, som fritt faller ner. Då blir inte bara jorden utan också de växter som finns där radioaktiva. De radioaktiva ämnen som samlar sig i jorden går över i växterna som lagrar dem i sig. Som en följd av denna process kan det hända att vi får att göra med en avsevärd mängd radioaktiva ämnen som lurar på oss. Om det gäller gräs som ätes av djur, som vi i vår tur åter köttet av, upptager vi och lagrar de radioaktiva ämnen som djuren tagit upp genom gräset och därefter lagrat i sig. Dessamma äger rum när vi dricker mjölk. På så sätt kan även små barn få i sig radioaktiva ämnen, och för dem betyder detta en särskilt stor fara.

...Då det från officiellt och inofficiellt håll gång på gång försäkras att den påvisade ökade radioaktivite-

ten i atmosfären inte överstiger vad människokroppen kan tåla, är detta att kringgå problemet. Om vi inte skadas direkt genom de radioaktiva ämnena i atmosfären, blir vi det indirekt genom det stoft som redan fallit ned, som alltså faller och som kommer att falla. Detta tar vi upp genom radioaktivt vatten och genom vår näring från växter och djur i den mån de radioaktiva ämnena är lagrade i de växter som kommer ifråga.

...Gör vi oss en klar bild av de förhållanden under vilka den inre strålningen verkar tror vi inte längre att den är obetydlig. Även om vi, när det gäller faran av inre strålning, ännu inte kan peka på något exempel utan endast ge uttryck för vår fruktan, så är denna fruktan så grundad på fakta att den väger lika tungt som någon verklighet. Vi är alltså nödsakade att betrakta varje ökning av den existerande faran, varje fortsatt utveckling av radioaktiva ämnen vid atombombsexplosioner, som en fara för mänskligheten.

Att det i naturen finns radioaktiva ämnen, som vi själva har skapat, är en ofattlig händelse i jordens och mänsklighetens historia. Att inte sätta sig in i betydelsen och följderna av detta är en dårskap som kan stå människorna dyrt. Det får inte ske, att vi inte i tid tar oss samman och visar den insikt, det allvar och det mod som krävs för att sluta med denna dårskap och för att se verkligheten i ögonen.

»Det är ett faktum att vätebombskrig skulle förstöra vad vi menar med civilisation, skulle döda kanske hundra miljoner människor, skulle göra våra efterkommande sjuka och abnorma och inte skulle lösa ett enda av de problem som vållat kriget», säger Kathleen Lonsdale i sin nyutkomna bok »Is Peace Possible?». (Penguin Books S 166, 1957)

borta, alla skrankor hade fallit, barnomsparadisets gyllene tidsålder hade öppnat sig utåt en evighet av skönhet och storhet och orubblig gemenskap...

Inför döden tänker man så underligt, man blir så patetisk och högtidlig. Men efteråt går man ut igen i vardagslivet. Och där besannades Ettans underliga känsla — hennes tomhet och längtan efter mors hjärta var borta, hon var ensam med mor på ett nytt sätt i minnets verkliga drömvärld...

Blir gräset korna åter radioaktivt så överföres genom mjölken och köttet de radioaktiva ämnena till människorna.

Hur den modige Wai betvingade havet

Vid jordens yttersta rand, i tundra vid havet, bodde den modige Wai. — Men havet var förfärligt, jättestort och oändligt, och vågorna rullade över det och under vattnet huserade havsdjuren.

Jägarna for ut på jakt efter fisk eller säl — och ur havet steg valrossar, isbjörnar eller valfiskar upp, stjälpde båtarna och drog ner jägarerna på havsbotten.

Därför fruktade jägarna havet, men de hade ingen annanstans att gå. Deras föräldrar och farföräldrar och farfarsföräldrar hade levt i tundra, några vägar till andra områden kände de inte till.

En dag gick den modige Wai ner till havet och satte sig på en liten sten. Morgonen var klar och stilla, solen strålade från himlen. Ut ur tältet trädde fadern för att värma sina gamla ben i solen och Wai sade till honom:

»I dag är det vackert på havet. Jag vill ut på fångst.»

»Gör det inte, Wai, gå inte ut», svarade fadern, »vår båt är inte bra. Den är trång och liten och i den kan man inte fara långt ut på havet.»

»Det gör inget, far, jag far ut i alla fall», sade Wai.

»Nå, gärna för mej», svarade fadern, »om du har så mycket mod. Pass bara på att du inte kommer för långt ut från stranden. Just nu är det lugnt, men om vinden vaknar drar den dej långt ut på havet och då klarar du dej inte hem igen.»

»Spelar ingen roll, jag har stor kraft i mina armar», svarade den modige Wai.

Han tog en båge och en pil och

En saga från nomadfolkens värld

glömde inte heller att ta med sig en kniv, och så satte han sig i den lilla båten och for ut på havet.

Vädret var vackert och lugnt. Wai for långt ut på havet, han kunde knappast skönja kusten längre. Då tog han mod till sig och började be om vind:

»Vind, vind, blås en smula kraftigare!»

Det hörde vinden och han reste sig, böljorna rullade över sjön, den lilla båten började vagga och kastades från våg till våg.

Wai grep hårdare tag om roret och ansträngde sig till det yttersta, men vinden förde honom allt längre och längre från land. Kusten syntes inte längre, runtomkring fanns bara havet — svart och hotande.

I tre dagar drev båten i hög sjö. På fjärde dagen började vinden lägga sig. Wai satt i sin båt, höll stadigt om roret och sjöng.

Havet blev lugnt och runtomkring stack sälarna huvudena upp ur vattnet.

Wai dödade en säl och en till och ytterligare två. Slutligen hade han fångat tio sälar, han stuvade in dem i båten, rodd med kraftiga tag och var vid strålände humör:

»Det gör ingenting att jag varit borta så länge, så mycket finare är ju fångsten.»

Precis som om havet hade lyssnat och nu tänkte svara, började något

plötsligt frusta bredvid båten. Wai tittade sig förvånat omkring och upptäckte precis invid båtens ena sida en stor svart valross. Han hade inte två utan fyra väldiga betar. Han stötte mot båten med betarna och såg hotande på Wai med sina runda ögon. Wai började känna sig illa tills mods.

»Väck med dej, rör mej inte», skrek han till valrossen. »Jag kan bli väldigt arg.»

Men valrossen låtsade som om han inget hört och störtade sig med hela sin väldiga vikt mot båten för att vältla den.

Men då grep den modige Wai tag i valrossens betar med ena handen och med den andra drämde han med all kraft till rätt på det runda valrosshuvudet. Valrossen rörde upp vattnet med sina labbar och sjönk.

Wai rodd vidare och gladdde sig åt den lyckade fångsten.

Plötsligt hörde han återigen något frusta bredvid båten. Wai tittade sig omkring och fick se en väldig isbjörn som kom simmande direkt mot båten. Björnen kom närmare, grep med ena ramen efter båtens kant och försökte vältla båten för att få ner Wai i vattnet och äta upp honom.

Men den modige Wai ropade:

»I väg med dej, högt ärade, reta mej inte. Jag kan bli väldigt arg och slå ihjäl dej med ett enda knytnävs-slag.»

Men björnen låtsade som om han inget hört, klättrade upp i båten, vrålade och sökte få tag i Wai. Inga ord gjorde något intryck på honom.

Wai insåg att det var bortkastad möda att tala till isbjörnen. Med ena handen tog han ett stadigt grepp i isbjörnens vänstra öra och med den andra tilldelade han björnen ett väldigt slag rätt över det raggiga huvudet.

»Jag måste ta närmaste väg hem så ingen mera kommer och är oför-

skämd», tänkte Wai och rodde för full kraft.

Men med en gång blev det mörkt kring Wai, precis som om det varit natt. Som om solen försvunnit bakom tjocka moln.

Wai lyfte på huvudet och häpnade — direkt framför honom reser sig en väldig val, och ingen vanlig val utan valarnas herre, som har en enorm kam på huvudet. Han glör Wai direkt in i ansiktet och vrålar med mänsklig röst:

»Nu är du förlorad, Wai! Från mej kommer du inte med livet i behåll! Varken din far eller din farfar var någonsin så förmätna som du, de fruktade alltid havet. Nu är din sista stund kommen.»

Då blev den modige Wai verkligen rädd, men han aktade sig för att lå-

det var svårt för honom att simma så snabbt men han ansträngde sej till det yttersta och höll jämna tag med båten.

Wai rodde av alla krafter men måste ändå uppleva att valen gick förbi honom. Han nådde kusten först, vältrade sig i sanden och skrek:

»Jag kom först, Wai, du har förlorat.»

Men Wai tog ett kraftigt tag med åran, båten stötte mot stranden, Wai hoppade i land och sprang så fort han förmådde upp till tältet, ställde sej vid ingången och ropade:

»Du kom inte först, det gjorde jag. Vi kom överens om: den som kommer först till tältet, inte den som kommer först till stranden har vunnit. Men du ligger där vid stranden och kan inte komma längre.»

ta valen märka det. I stället vände han sig till honom och sade:

»För all del, har du sagt det så låt gå. Men innan dess ska vi ha en tävling med varandra. Om du besegrar mej så får du äta upp mej och min far och alla våra renar också. Men om jag vinner måste du sluta upp med att röra upp vårt hav och förinta jägarna. Överens? Tre gånger ska vi tävla.»

Valen funderade och sade sedan:

»Överens. Men vad ska vi tävla om?»

»Till exempel det här», sade den modige Wai, »där i fjärran ser du kusten ligga och du ser vårt tält på stranden. Den som först kommer fram till tältet har vunnit.»

»Fint», sade valen, »låt oss börja.»

Och nu började kapplöpningen. Wai hade en liten smal båt. Han höll årorna med fasta händer och lade sig ordentligt i selen — den lilla båten fög som en pil över vattnet.

Valen var tjock och klumpig och

»Låt gå», sade valen, »denna gången har du vunnit. Men kom ihåg att ännu är inte saken klar mellan oss. Två gånger till skall vi tävla med varandra.»

Därmed försvann han i havet. Men den modige Wai drog sälarna ur båten och skyndade till sin far för att visa upp bytet.

Dagarna gick — och så kom våren. Wai strövade längs kusten, klättrade över de upptornade isflaken på jakt efter byte. När han strövat omkring länge blev han trött, lade sig på den mjuka snön för att vila ut — och somnade.

När han vaknade kunde han först inte begripa var han befann sig. Han drev ju omkring på havet, på ett litet isflak, och han blev väldigt rädd när han kom underfund med det.

»Det betyder alltså att jag lade mej på drivis. Ett flak rev sej löst från stranden och håller nu på att föra mej ut till havs.»

I alla fall var inte Wai den sor-

tens pojke som satte sej ner och grät när det var motigt. Han reste sej upp och funderade skarpt på hur han nu skulle bära sej åt.

Plötsligt blev det mörkt omkring honom som om solen gömt sej bakom tjocka moln och Wai såg hur en väldig val höjde sej ur vattnet framför honom. Valen hade en kam på huvudet och var ingen vanlig val utan alla valars herre.

När han fick syn på Wai vrålade han med fruktansvärd stämma:

»Aha, du har alltså mött mej för andra gången. Nu nalkas slutet för dej. Den här gången skall du inte komma undan. Jag äter upp dej, jag äter upp din far och äter upp alla era renar.»

»Har du glömt att vi har kommit överens om att mäta våra krafter tre gånger?» frågade Wai.

»Nej, jag kommer ihåg det», medgav valen.

»Titta här, där på havet far ett stort skepp med människor. Låt oss nu simma åt var sitt håll. Den i vars riktning skeppet styr — den har vunnit. Är du överens om det?»

»Ja, jag är överens», sade valen. Han simmade åt det ena hållet och vinden drog Wai åt det andra.

Människorna på skeppet observerade i sina kikare isflaket och på flaket en människa, alldeles ensam och utan vapen.

»Nej men se, se bara, där simmar en människa!» skrek matroserna.

Och de andra ropade:

»På den här sidan syns en val!»

»Vi måste komma människan till hjälp!» skrek folket på båten. Alla var väldigt upprörda.

Skeppet drejade bi och styrde rakt mot isflaket, lade till, hjälpte Wai ombord och satte honom i land på stranden.

Men valen simmade ifatt skeppet och ropade med mänsklig stämma:

»Bra gjort, modige Wai, men vi kommer att mötas ännu en gång — du skall inte undgå mej.»

Sedan dök han och försvann under vattnet. Men Wai gick hem till sin far igen.

För tredje gången gick Wai ut på jakt.

Aterigen tog han sin lilla båt och hade just rundat de stora stenarna vid landtungan när himlen åter för-mörkades som om ett tjockt moln täckt för solen. En svart val höjde sig ur vågorna, alla valars herre,

Forts. å sid. 20

Frankrikes blodbestänkta koloni

"Törnrosaön" Madagaskar

AV GILETTE ZIEGLER

Med hänsyn till valen den 31 mars på Madagaskar ägde månaden innan olika förebyggande arresteringar rum. De har inte väckt större uppeende. När resultaten av fransk politik i koloniländerna inte syns i brandlågor eller skrives med blod drar man en lättnadens suck i Paris. Och nu har Madagaskar i tio år varit en »lugn» koloni.

Madagaskar kallas ibland »Törnrosaön». Den ligger så långt borta. Endast ett fåtal fransmän känner till den. De olika franska regeringarna har varit sluga nog att inte tala om den sedan det stora upproret 1947.

När Algeriet är på tal åberopar man ofta att detta land aldrig har varit en verklig stat och aldrig känt till oavhängighet. Detta argument duger emellertid inte för Madagaskar. Det understrykes med stor bitterhet av den madagaskiske skribenten och deputeraden Rabemanjara, som blev dömd till döden 1949, därefter benådades och nu frigivits efter åtta års fängelse. »Madagaskerna har nu i 60 år levt och dött i längtan efter sin förlorade självständighet.»

NÄR DROTTNING RANAVALONA DEPORTERADES

Det är bara två generationer sedan ön år 1896 besattes av franska trupper. Vid den tidpunkten var den bebodd av madagaskiska negerstammar och hovaer av asiatiskt ursprung, som omvänt till protestantismen av engelska missionärer, och dessa två raser hade blandat sig med varandra. Den enväldiga kungamakten satt i staden Tananariva, som den gången hade 50.000 invånare. Där grundades skolor, tryckerier, dagliga tidningar och en hantverksmässig industri.

Men redan vid tiden efter 17:e århundradet hade Frankrike upprättat en handelsplats och en militärstation i Fort-Dauphin. Här som på många andra håll kom det i motsättningsförhållande till England. 1878 hade några fransmän blivit misshandlade, därför blev de viktigaste hamnarna på ön bombarderade och tredje republiken (Frankrike) påtvingade Madagaskars regering sitt herravälde. Efter flera års dolt eller blodigt motstånd slutförde general Gallieni erövringen. Protektoratet avskaffades, drottning Ranavalona blev deporterad till Algeriet och hennes rike förklarades som fransk koloni.

BRUTALA GUVERNÖRER, UTSUGNING OCH KRÄNKNINGAR

Bland kolonialiseringens förtjänster måste nämnas avskaffandet av slaveriet, som ännu existerade i landet, anläggandet av vägar, järnvägar, skolor och sjukhus. År 1900 hade Madagaskar 2,5 miljoner invånare. Nu finns där över 4 miljoner, av vilka ca 1 miljon är protestanter.

Dessa protestanter fann sig utan svårighet i fransmannens styre, ty de hoppades att det land som proklamerat de mänskliga rättigheterna nu skulle leda Madagaskar fram mot civilisationen, i respekt för dess folks anda och traditioner, så att det efter hand kunde uppnå en verklig oavhängighet. Men genom ett halvt århundrade skulle de få uppleva en rad brutala guvernörer, för vilka ekonomisk utsugning och prestigehänsyn gällde mera än folkets välfärd och utbildningen av en intellektuell elit.

Den allsmäktiga administrationens viktigaste uppgift var att frånta folket dess personlighet, få det att glömma sitt språk, sin historia, sin stolthet, ja, till och med religionen, som gjorde folk uppstudsiga mot den totala koloniseringen. Den mest populära av de protestantiska prästerna, Ravelojaona, blev betraktad som Frankrikes fiende och baktalades, förföljdes och fängslades. Efter kriget, då ett översta koloniråd blev bildat i Paris, sände Madagaskar prästen dit som sin representant, men i den franska pressen blev han överhopad med samma skällsord som nu användes gentemot kommunisterna.

DET BLODIGASTE AV ALLA KOLONIALA FÖRTRYCK

Efter befrielsen drömde madagaskerna — i tillit till general de Gaulles löften om att göra koloniriket till en »fransk union» — om att bilda en självständig republik som kunde ingå i denna union. Den gången fanns det på ön tre politiska partier: det republikansk-demokratiska partiet (MDRM), det demokratiska partiet (PDM) som var övervägande protestantiskt och »de överflödigas parti», som var ihopslappat av administrationen för att bekämpa de två andra. MDRM och PDM förde fram folkets krav i den franska nationalförsamlingen.

Den franska regeringens avvisande

av varje som helst försök till frigörelse ledde till den blodiga revolten år 1947. Massakrerna på franska funktionärer besvarades med den mest fruktansvärda nedkämpning en koloni någonsin har upplevat. 70.000 infödda dödades. De deputerade, som representerade dem i den franska nationalförsamlingen, berövades sin parlamentariska immunitet på det mest upprörande sätt och dömdes till döden (de blev senare benådade av presidenten).

En tragisk stillhet sänkte sig över ön. Guvernören de Chevaline kan fortfarande glädja sig åt att hans »energiska aktion» har återställt freden. Men det är en gravens fred.

ETT FOLK SOM KÄNNER SIG SOM FRÄMLINGAR PÅ EGEN JORD

Nu har det gått ett årtionde sedan upproret och de politiska partierna, som blev starkt reducerade under polisterrorn, börjar ta form på nytt. Det har utfärdats amnesti och de tidigare deputerade har kommit ut ur fängelserna. Men på själva ön har ingen förändring skett. Administrationen är fortfarande alltigenom fransk. Varje form av kritik och diskussion är förbjuden för madagaskerna, som inte har lov att »driva politik». De fem nuvarande deputerade (av vilka 3 är madagasker) är valda med en för varje valkrets av 300.000 väljare, och de representerar i Paris inget annat än den administration, som fått dem valda.

På landsbygden har kommunerna upplösts och landsbygdsstädernas ledare utses av den franske administratören. Också i de stora städerna blir borgmästaren utnämnd, inte vald. Det finns visserligen i varje provins ett slags råd med två kamrar (madagaskisk och fransk) för att besluta om skatter, men eftersom det saknas verkligt politiskt liv i folket är de madagaskiska rådsmännen utan myndighet och inflytande. I verkligheten blir finanslagen antagen av kolonisterna och de infödda har bara att godkänna den.

Det kan inte förnekas att det under de gångna 60 åren skett betydande framsteg på Madagaskar i fråga om jordbruk, industri, bostäder och hälsotillstånd. Inte alla administratörer saknar förstäelse och inte alla kolonister är girigbukar. Men Madagaskars folk känner sig berövat sitt fosterland, dömt till landsflykt bland v a z a h a e r n a (de vita) och räknade som främlingar på sin egen jord. Men det är ju precis som också Rabemanjara skriver, att »framsteg duger i folkets ögon bara för såvitt det verkligen bidrager till att förnya folket».

Den lag för områdena på andra sidan haven som nyligen antagits av den franska nationalförsamlingen räknar med en uppdelning av Ekvatorialafrika i 13 självständiga republiker, som är knutna till Frankrike. Den lovar Madagaskar en liknande självständighet, men i en besynnerlig

Vi talar om kläder

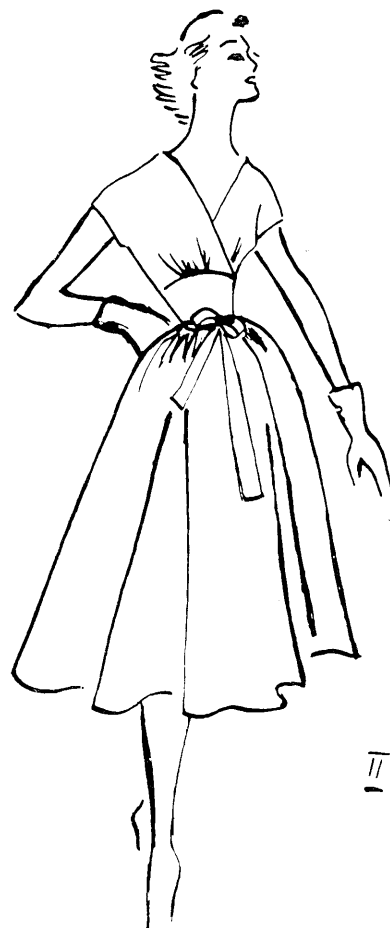
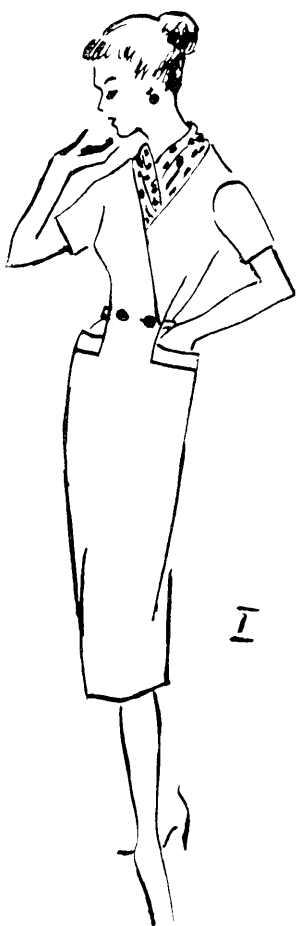
Kåseri av Margot

Just nu, när dessa rader skrives, går vi alla och längtar efter soliga varma dagar efter den osedvanligt kyliga våren. Vi vill hänga bort vinterkappor och s. k. övergångsplagg och krypa i glada bomullsklänningar. För bomull ska det vara i år, både till vardags och fest. Det finns så många varianter av bomullstyget i år, de flesta är ganska skrynkelfria och det är en ljuvlig sak. Det s. k. bomullssidenet är en »sidenbehandlad» komullsvara, oftast mycket vackert och med bomullens alla fördelar. En annan bomullsvara som kallas för »No iron» — den behöver inte strykas — försöker ersätta nylonet. Och så har linnevistran kommit tillbaka och det är något att vara glad för, så sober som den är. Bastlinnet står sig också fortfarande.

form: Ön (som är lika stor som Frankrike och Belgien tillsammans, och med ett språk och en historia villkas enhet är oomtvistelig), skall delas i 6 provinser, det vill säga 6 små stater, som var och en skall ha sitt parlament och sin administrator. Man är synbarligen ute för att förhindra skapandet av en madagaskisk »nationalism» eller, för att uttrycka det mera precist, grundfästa det som alltid varit administrationens metod: »splittra och härska».

När man nu talar så mycket om Europas enhet, varför vill man då splittra upp ett område som allaredan är en enhet? Naturligtvis för att bättre kunna dominera de enskilda delarna, eventuellt sätta dem upp emot varandra och fortsatt räkna alla för samhällsfiender som gör sig till talesmän för den nationella tanken. Det är ju denna politiska finurlighet som man allaredan känner så väl från Indokina och Algeriet!

Gillette Ziegler.

Modell I är just en modell där grov linnevistra eller bastlinne kommer utmärkt till sin rätt. Också i shantung blir den förtjusande, men då blir priset också litet högre. Sydd i marin och med blåprickig halsduk på vit botten blir det en förtjusande klänning för sommaren i staden. Modellen är bra också för fylliga figurer eftersom den är helskuren fram och har skarp bak. Ett gångeck baktill på kjolen ger behövlig vidd.

Modell II är tänkt för ett skrynkelfritt bomullstyg. Bär man den med underkjol av exempelvis vlieselin — det för ut kjolen ordentligt — så får den en mera festlig prägel. Detsamma gäller modell III, en ungdomlig dansklänning sydd i ett mjukt tyg med smidigt fall. Det draperade skärpet kan med fördel sys i en avvikande färg, vilket kan ge en mycket vacker effekt bara man väljer rätt färgkombination.

Lycka till med sömnaden, ty »en dag skall det varda sommar, ha visorna spått» — för att citera Ferlin. Och det vill vi så gärna tro...

De obotfärdigas . . .

Forts. fr. sid. 9

är mycket nedsatta. Läkaren har rätt henne att försöka få ett halvtidsarbete — i längden orkar hon inte med heldag, säger han och det känner hon också själv. Men det går inte, hon har heltidstjänst och vill hon gå över till halvtid måste hon uppge sin nuvarande anställning och söka deltidstjänst. Men som alla vet krävs det *friskbetyg* för att bli anställd i kommunens tjänst. Och något sådant kan hon inte få, ty hon är inte fullt frisk. Återstår alltså inget annat än att hänga med så länge det går och sedan leva på socialvård. I 20 år har hon arbetat inom sjukvårdsyrket . . .

Är det underligt om människor blir bittra när stelbenta reglementen och gammalmodigt tänkande stänger alla vägar för dem!

Hur den modige Wai

Forts. fr. sid. 17

med väldigt gap, onda ögon och en svart kam på huvudet. Och odjuret vrålade av alla krafter:

»Halt! Här möts vi nu för sista gången!»

»Jaha, om det nu är så, så skall vi också kämpa med varandra för sista gången», sade Wai lugnt. »Låt oss simma över havet, den som först blir trött har förlorat. Är du överens?»

»Nu kommer du i alla fall att dra det kortaste strået», ropade valen, »du kan ju inte ro länge, dina armar är allt för kläna. Jag är mycket starkare än du.»

»Det är det vi skall se», svarade Wai, »men säg först om du är överens.»

»Överens», förklarade valen.

Därpå vände han sej om och sam ut i havet.

Men Wai hoppade ur båten, klättrade upp på valens rygg och gjorde det bekvämt åt sej.

Valen vände på huvudet och sade:

»Vad tar du dej till? Hoppa genast av!»

»Men vi har ju inte gjort upp att jag ska fara över havet i båten», genmålde Wai. »Ansträng dej nu ordentligt du, jag ska promenadsimma på din rygg.»

Då blev valen arg, vältrade sej och

Midsommarnatten

*O göksång, vemod, vit melankoli
i junis natt, som lönlös längtan
föder*

till någonting, som aldrig fanns!

Det ropar bortom fjärden någonstans.

Det ropar utan uppehåll

i sorgset moll

i söder.

Den tydan lyder: söder, döder.

*Och allt, som nångång varit, är
förbi.*

*Och blott av gamla sår mitt hjärta
blöder.*

Det ropar bortom milsvid fjärd.

*Av den som inget har, blir inget
taget.*

Som i en annan värld

midsommarnatten

beslöjar vikens drömförsjunkna

strand

och blanka vatten.

*och båten vid sin boj med grönt i
staget.*

*Det skymmer. Dimmor stryka under
land.*

*Allt nära blir ett fjärran efterhand,
i dis begravet.*

Och göken ropar på en ö i havet.

ARVID MÖRNE

slog med stjärten i vattnet. Men Wai höll sej fast och valen lyckades inte skaka honom av sej.

Så släpade valen honom över havet, han släpade och släpade och slutligen kunde han inte mer, han var fullständigt utpumpad.

»Stig ner från min rygg», stönade han, »jag har fått nog.»

»Har du blivit trött?» frågade Wai.

»Ja, jag är trött», sade valen.

»Det betyder alltså att du har förlorat?»

»Låt gå, förlorat» sade valen.

»Men glöm då inte», sade Wai, »att du har lovat att aldrig mera röra upp vårt hav och dränka jägarna.»

Valen bara piskade med stjärten till svar och så dök han ner till havsbotten.

Sedan den tiden kunde jägarna utan oro fara ut på havet. De dödade många sälar och andra havsdjur och återvände hem med kött och pälsverk. Sedan den tiden behövde ingen längre frukta havet.

Svenska Kvinnors Vänsterförbund (SKV)

uppstod år 1931 och har utvecklats ur föreningen Frisinnade kvinnor, som bildades 1914. Det bygger på samarbete mellan olika åsiktsriktningar och har därvid alltid hävdat sin tro på kvinnornas särskilda uppgift för fredens sak och sin övertygelse att samhället måste omdanas till att motsvara även de kvinnliga medborgarnas behov.

SKV är sedan maj 1946 svensk sektion av Kvinnornas Demokratiska Världsförbund (KDV), som omfattar över 200 miljoner kvinnor i 80 länder. KDV och dess nationella organisationer kämpar för att vinna och praktiskt förverkliga **kvinnornas rättigheter**: rätt att rösta och att väljas, rätt till arbete, till lika lön för lika arbete och till befordran; rätt till undervisning och yrkesutbildning och till social trygghet för moder och barn.

KDV och dess nationella organisationer kämpar för att tillförsäkra **alla barn ett lyckligt liv i trygghet**; undervisning och goda bostäder, hälsovård, sund litteratur, goda fritidssysselsättningar. KDV vill samla all världens kvinnor oberoende av hemort, ras och livsåskådning till försvar av **freden**.

Tidningen VI KVINNOR
i demokratiskt världsförbund

Utgivare: Andrea Andreen

Redaktionskommitté:

Valborg Svensson, Birgit Ehrén

Utkommer med nio nr pr år.

Prenumerationspris pr år: Kr. 4:50

Lösnummer 50 öre (kommissionärer antagas).

Postgiro: 513 23. Box 180 73
Stockholm 18

Svenska Kvinnors Vänsterförbund
Förbundsstyrelsens lokaler är
belägna i Kungsgatan 79,
Stockholm. Tel. 53 19 61

Tr. a. b. Plantryck, Sthlm 1957